

ТУМАНЯНЦ А. Р.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343. 132. (477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Досліджується стан забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій. Проаналізовано правозастосовну практику України та Європейського суду з прав людини, з'ясовано недоліки нормативного врегулювання правового статусу особи, що можуть перешкоджати реалізації її конституційних прав.

Ключові слова: забезпечення прав особи у кримінальному провадженні, слідчі (розшукові) дії, учасники кримінального провадження, гарантії.

Исследуется состояние обеспечения прав и законных интересов участников уголовного судопроизводства при проведении следственных (розыскных) действий. Проанализирована правоприменительная практика Украины и Европейского суда по правам человека, выяснены недостатки нормативного урегулирования правового статуса лица, которые могут препятствовать реализации его конституционных прав.

Ключевые слова: обеспечение прав личности в уголовном производстве, следственные (розыскные) действия, участники уголовного судопроизводства, гарантии.

The condition of ensuring the rights and legitimate interests of the participants in criminal proceedings during carrying out the investigatory (search) actions is explored. The law-enforcement practice of Ukraine and the European Court of Human Rights is analyzed; the shortcomings of the normative settlement of the legal status for a person that may hinder the realization of her constitutional rights are clarified.

Key words: ensuring of person's rights in criminal proceedings, investigatory (search) actions, participants in criminal proceedings, guarantees.

Вступ. На підтвердження пріоритетності прав та законних інтересів особи відносно державних інтересів на конституційному рівні наголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України). Усе зазначене підвищує роль та відповідальність держави у забезпеченні прав, свобод та законних інтересів особи, яка повинна реалізуватися у системі соціально-економічних, політичних та правових гарантій.

Актуальність проблем, пов'язаних із забезпеченням прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій зумовлюється їх особливим призначенням, тобто тим, що вони спрямовані на отримання (збирання)



доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні, обмежують (у випадках і в порядку, передбачених законом) конституційні права та свободи особи, пов'язані із недоторканністю житла та приватного життя.

Проблемі забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій присвячено наукові дослідження Ю.П. Аленіна, М.В. Багрія, О.В. Білоуса, О.А. Білічак, В.І. Галагана, О.І. Галагана, І.В. Гловюк, О.М. Дроздова, А.В. Захарко, Т.Г. Ільєвої, О.Б. Комарницької, О.П. Кучинської, Л.М. Лобойка, В.І. Мариніва, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, О.Ю. Татарова, С.Р. Тагієва, Д.Б. Сергєєвої, М.І. Сірого, Л.Д. Удалової, О.Г. Шило, М.Є. Шумили, О.Г. Яновської та інших учених.

Постановка завдання. Незважаючи на наявність багатьох наукових досліджень з цієї проблеми, її не можна вважати вичерпаною ані з огляду на недосконалість чинного кримінального процесуального законодавства України, ані враховуючи практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд) та наявну слідчу і судову практику. Мета та завдання дослідження – виокремлення процесуальних гарантій забезпечення прав та законних інтересів особи у кримінальному провадженні, виявлення недоліків у чинному законодавстві, що можуть призвести до порушення прав та законних інтересів особи під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Результати дослідження. Визнаючи права, свободи та законні інтереси особи у кримінальному провадженні, держава на нормативному рівні закріпила їх зміст та межі. Проведення слідчих (розшукових) дій пов'язане, насамперед, з можливим обмеженням таких конституційних прав особи, як право на життя (ст. 27 Конституції України), на повагу до людської гідності (ст. 28 Конституції України), на свободу та особисту недоторканність (ст. 29 Конституції України), недоторканність житла (ст. 30 Конституції України), невтручання в особисте і сімейне життя (ст. 31 Конституції України) тощо.

Гарантією дотримання вищенаведених прав та свобод особи у кримінальному процесі є глава 2 КПК, у якій на основі Основного закону України та міжнародно-правових стандартів закріплені загальні засади кримінального провадження, зокрема верховенство права, законність, повага до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканність житла чи іншого володіння особи, таємниця спілкування, невтручання у приватне життя, недоторканність права власності, презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, забезпечення права на захист, змагальність сторін та свобода в поданні ними до суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, розумність строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження (ст. 7 КПК). Отже, забезпечення прав, свобод та законних інтересів особи у кримінальному провадженні засноване на його загальних засадах, оскільки вони мають імперативний характер, виражають панівні в державі політичні та правові ідеї і визначають суть діяльності сторін обвинувачення і захисту та суду щодо досудового розслідування і судового провадження [1, с. 43].

Гарантії прав особи виконують роль засобів, завдяки яким забезпечується можливість виключення чи принаймні мінімізації професійних помилок з боку органів розслідування та правосуддя щодо громадянина [2, с. 156–160]. На думку Л. Лобойка, гарантії прав та інтересів особи водночас із гарантіями ефективної діяльності органів, які ведуть кримінальний процес, утворюють засоби ефективного функціонування кримінального процесу в цілому [3, с. 38–39].

У спеціальній юридичній літературі забезпечення прав учасників кримінального процесу під час провадження слідчих дій розуміється як сукупність правових засобів і способів, що визначають мету конкретної слідчої дії, яка не суперечить призначенню кримінального процесу загалом. Ця сукупність є єдиною системою регламентації правового статусу того чи іншого учасника слідчої дії [4, с. 78].



Гарантіями дотримання прав та законних інтересів особи під час проведення слідчих (розшукових) дій є законність та обґрунтованість їх проведення, що зумовлюються наявністю правових підстав та умов їх здійснення. Так, у випадках, передбачених законом, тобто у разі необхідності проведення обшуку, огляду у житлі чи іншому володінні особи, слідчого експерименту у житлі чи іншому володінні особи, залучення експерта та призначення експертизи слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертаються з клопотанням до слідчого судді місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого розташований орган досудового розслідування. Водночас слід наголосити, що таке клопотання повинно бути обґрунтованим. Так, відповідно до ч. 3 ст. 234 КПК клопотання про надання дозволу на проведення обшуку повинно містити індивідуальні або родові ознаки речей, документів, іншого майна або осіб, яких планується відшукати, а також їхній зв'язок із вчиненим кримінальним правопорушенням; обґрунтування того, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування добровільно шляхом витребування речей, документів, відомостей відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК або за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК, а доступ до осіб, яких планується відшукати, – за допомогою інших слідчих дій, передбачених КПК. Зазначена вимога не поширюється на випадки проведення обшуку з метою відшукування знаряддя кримінального правопорушення, предметів і документів, вилучених з обігу. У цьому контексті треба також звернути увагу на суттєві зміни, внесені до КПК (зокрема, пов'язані з проведенням обшуку) Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» від 16 листопада 2017 р., які не можна назвати системними, які, як правильно зазначила І.В. Глов'юк, потребують подальшого вдосконалення для забезпечення належної правової процедури обшуку [5].

Особливе місце в системі гарантій забезпечення прав особи відіграє і практика Європейського суду з прав людини. Так, у рішенні по справі «Войкін та інші проти України» від 27 березня 2018 р. ЄСПЛ було констатовано низку порушень Конвенції про захист прав і основних свобод (далі – ЄКПЛ). Справу було розпочато чотирма громадянами України: В.С. Войкіним, М.О. Войкіною, Е.М. Шупняк і В.Б. Войкіною.

Е.М. Шупняк і В.Б. Войкіна стверджували, що ордери на обшук були складені в надмірно широких виразах і що їм не було надано доступ до них свого часу; що поліція діяла грубо і образливо і що поняті не були незалежними; що поліція зламала входні двері і підкинула наркотики в їх квартиру. Суд, з'ясовуючи, чи було втручання необхідним в демократичному суспільстві, констатував, що в тих випадках, коли держави вважають за необхідне застосовувати обшуки в житлових приміщеннях для отримання доказів правопорушень, він буде оцінювати, чи були обґрунтовані і достатні причини, наведені для обґрунтування таких заходів, і чи був дотриманий принцип пропорційності, а також розгляне питання про наявність ефективних гарантій проти зловживань або свавілля відповідно до національного законодавства і проведе перевірку того, як ці гарантії діють у цьому конкретному випадку. У рішенні ЄСПЛ було зазначено, що обшуки у Е.М. Шупняк і В.Б. Войкіної проводилися за ордерами, виданими Калінінським судом, тому вони підпадали під судовий контроль, однак наявність цього рішення сама собою не обов'язково буде достатнім захистом від зловживань. Оцінюючи, чи є втручання держави пропорційним, Суд зазначає, що під час встановлення обсягу запропонованого обшуку щодо житла Е.М. Шупняк і В.Б. Войкіної національний суд посилався на таке формулювання під час кримінального розслідування щодо Е.М. Шупняк: «Предмети і документи, що мають відношення до встановлення істини». Цікаво, що обидва відповідних рішення від 11 і 13 вересня 2008 року мали однаковою аргументацію, а саме, що розслідувалася кримінальна справа, що стосувалася підозри стосовно першого заявника у підробленні у січні 2008 року (тобто вісім місяців тому) протоколу про епізод несанкціонованої вуличної торгівлі приватною особою. Національний суд не надав будь-яких відомостей про предмети або документи, які повинні були б бути відшукані, хоча це могло б бути зроблено з огляду на вузький предмет кримінальної справи.



Зважаючи на надмірну узагальненість формулювань в постановах про дозвіл на обшук у цій справі, Суд не вважає, що попередній судовий дозвіл на обшук став належною гарантією проти можливого зловживання владою під час його проведення [6].

В іншій справі («Багієва проти України», рішення від 28 квітня 2016р.) заявниця звернулася до ЄСПЛ у зв'язку з порушенням Україною норм ст.ст. 8 та 13 ЄКПЛ через проведення обшуку її житла з істотним порушенням кримінального процесуального закону та неефективним розслідуванням протиправних діянь працівників правоохоронного органу під час проведення обшуку. Суд надав дозвіл на проведення обшуку житла заявниці, оскільки її колишній чоловік, щодо якого було відкрито кримінальну справу через підробку документів, спілкувався з нею телефоном. З розмови між ними правоохоронцем стало зрозуміло, що у відповідній квартирі можуть перебувати докази вчинення злочину. Однак ЄСПЛ визнав порушення з боку України норми ст. 8 ЄКПЛ з огляду на те, що у вказаному рішенні суду зазначалися оцінні категорії, які не давали можливості чітко зрозуміти, які саме докази мають на меті відшукати у квартирі заявниці працівники правоохоронного органу. Окрім того, кримінальна справа щодо чоловіка розслідувалася стосовно підробки ним документів, водночас під час обшуку були вилучені речі, які не могли мати будь-якого стосунку до вчинення інкримінованого йому злочину (картина, ікона), та речі (чотири мобільні телефони), що не були вказані в протоколі обшуку внаслідок так званої технічної помилки, а також були відсутні переконливі докази повідомлення заявниці про проведення обшуку й можливість брати участь в ньому (за винятком суб'єктивних пояснень правоохоронців). ЄСПЛ констатував порушення Україною норми ст. 13 ЄКПЛ, оскільки скарги заявниці на порушення під час проведення обшуку з боку працівників правоохоронного органу не було ретельно розслідувано. Так, протягом шести років не вдалося встановити, чи попереджали її про проведення обшуку й можливість брати участь в ньому, крім того, вона не була стороною у кримінальній справі, в межах розслідування якої проводився обшук. Також рішення суду про проведення обшуку заявниця не могла оскаржити, а проведена прокуратурою дослідча перевірка була поверхневою, що призвело до неефективності засобів юридичного захисту жінки стосовно її обґрунтованих звернень щодо діянь правоохоронців під час обшуку [7].

В окремих випадках закон дозволяє здійснення проникнення до житла чи іншого володіння особи без відповідного судового рішення. Так, згідно з ч. 1 ст. 233 КПК передбачено, що ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, а лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті. Зокрема, слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. У такому разі прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Отже, КПК, як і Конституція України, передбачає лише дві підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи без її згоди та без ухвали слідчого судді або суду. Науковці слушно звертають увагу на недосконалість редакції ст. 233 КПК. Так, І.В. Гловюк стосовно питання, чи є добровільна згода особи, яка володіє житлом, підставою винятково для проникнення, наголошує на відсутності однакового правозастосування, оскільки одні суди заперечують значення добровільної згоди особи як достатньої підстави для проведення у житлі чи іншому володінні особи слідчих (розшукових) дій, інші – визнають за можливе проведення огляду місця події [8, с. 216].

У своєму дисертаційному дослідженні І.В. Вегера-Іжевська абсолютно правильно аргументує необхідність зміни порядку розгляду слідчим суддею клопотання слідчого, прокурора про проведення обшуку в невідкладних випадках, коли слідча дія була проведена до постановлення ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 233 КПК). У таких випадках, на думку автора, про розгляд клопотання доцільно повідомляти особу, в житлі чи іншому володінні якої було проведено обшук, яка може брати участь в розгляді клопотання і у такий спосіб захи-



стити свої права та інтереси. Далі наголошується, що з метою забезпечення правової визначеності у питанні законності проникнення до житла на підставі згоди особи ч. 2 ст. 237 КПК доцільно викласти у такій редакції: «Огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, за добровільною письмовою згодою особи, яка ним володіє або у ньому мешкає, або на підставі ухвали слідчого судді». Положенням аналогічного змісту щодо письмової добровільної згоди особи слід доповнити і ч. 5 ст. 240 КПК [9, с. 6–7].

Однією із умов правомірності слідчої (розшукової) дії є законодавча вимога, що вона може бути проведена після внесення відомостей до ЄРДР, крім огляду місця події, який у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР. Відповідно до ч. 2 ст. 237 КПК огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, тобто за ухвалою слідчого судді. Отже, чи може бути проведений невідкладний огляд місця події, коли таким є житло чи інше володіння особи? Однозначної відповіді ні КПК, ні судова практика не дають. Так, Друга судова палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду розглянула у судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК, за її касаційною скаргою на вирок Голосіївського районного суду м. Києва від 7 червня 2017 р. та на ухвалу Апеляційного суду м. Києва від 6 вересня 2017 р. та відмовила в задоволенні скарги, навівши у своїй постанові від 1 лютого 2018р. аргументи. Як вбачається зі змісту касаційної скарги, ОСОБА_1 ставить питання про скасування постановлених судових рішень та призначення нового розгляду в суді першої інстанції у зв'язку із істотними порушеннями кримінального процесуального закону, вказуючи, що відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК слідчим суддею не було надано дозволу на проведення обшуку, огляду місця події, тому вважає слідчу дію незаконною, а зібрані докази недопустимими. Колегія суддів вважає, що доводи засудженого про те, що протокол огляду місця події є неналежним та недопустимим доказом, оскільки не було дозволу суду на огляд житла, є неспроможними. Ця слідча дія проведена відповідно до вимог закону, оскільки проводився огляд місця події, тобто огляд місця вчинення злочину, а не огляд житла, як на це вказує ОСОБА_1 [10].

В іншому випадку ухвалою ВССУ від 21 жовтня 2015 р. було відмовлено в задоволенні касаційної скарги прокурора, а ухвалу апеляційного суду Херсонської області від 02 квітня 2015 року, якою скасовано вирок щодо ОСОБА_2 і кримінальне провадження закрито на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку із невстановленням достатніх доказів для доведення його винуватості, було залишено без зміни. Мотивуючи своє рішення, колегія суддів зазначила, що апеляційний суд обґрунтовано відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 87 КПК визнав недопустимими доказами протокол огляду місця події від 07 вересня 2013 року та інші докази, які були покладені в основу обвинувального вироку місцевого суду щодо ОСОБА_2, оскільки огляд житла ОСОБА_2, під час якого було вилучено наркотичні засоби, проведено без дозволу слідчого судді. Посилання прокурора на можливість проведення огляду за згодою власника житла згідно з положеннями ч. 1 ст. 233 КПК є безпідставним, оскільки ця норма закону не регламентує проведення огляду житла, а встановлює винятки із загального правила (недоторканність житла та іншого володіння особи), одним з яких є можливість проникнення в житло тільки на підставі ухвали слідчого судді чи за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або у невідкладних випадках, зазначених у ч. 3 ст. 233 КПК [11].

Висловлюючи власне бачення, констатуємо, що ми вважаємо неприпустимою аргументацію в обох судових рішеннях. Вирішення поставленої проблеми, на наш погляд, перебуває у площині законодавчого врегулювання, тобто має відбуватися шляхом внесення змін до КПК. Оскільки ст. 214 КПК допускається проведення огляду місця події до внесення відомостей до ЄРДР, а в окремих випадках житло особи і є місцем вчинення кримінального правопорушення, то у невідкладних випадках і огляд житла, яке є місцем події, може бути проведений до внесення відомостей до ЄРДР. Як правильно зауважують окремі вчені,



після здійснення таких дій з метою забезпечення гарантованого Конституцією України права на недоторканість житла прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язані невідкладно повідомити слідчого суддю про проведення слідчої (розшукової) дії для перевірки її законності. Слідчий суддя, перевіrivши законність проведеної слідчої дії, постановляє ухвалу про її законність або незаконність. Якщо слідчий суддя визнає проведення слідчої (розшукової) дії незаконним, всі докази, отримані під час такої слідчої (розшукової) дії, повинні визнаватися недопустимими.

У цьому контексті слід звернути увагу і на необхідність посилення гарантій прав та законних інтересів особи під час проведення особистого обшуку. Системний аналіз норм КПК дозволяє зробити висновок, що нормативне врегулювання особистого обшуку за чинним КПК є неповним і має несистемний характер [12; 11]. О. Корманицька зазначає, що відсутність чіткої правової регламентації в КПК України підстав та порядку проведення особистого обшуку зумовлює існування реальної загрози визнання під час судового розгляду отриманих під час обшуку відомостей як недопустимих та неналежних доказів через порушення прав і свободи людини і громадянина. З огляду на це авторка пропонує, на наш погляд, правильну нормативну конструкцію, тобто доповнити ч. 7 ст. 223 КПК України таким текстом: «Обшук особи проводиться на підставі ухвали слідчого судді у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона переховує при собі предмети або документи, які вилучені з обігу або мають значення для кримінального провадження. В окремих випадках з метою недопущення втрати речей, документів або інших даних для кримінального провадження допускається проведення обшуку особи до отримання ухвали слідчого судді на підставі рішення слідчого, прокурора. У такому разі слідчий, прокурор повинні негайно звернутись до слідчого судді з клопотанням, погодженим прокурором або ним складеним про проведення особистого обшуку» [13, с. 46].

Ще одна слідча (розшукова) дія, яку ми не можемо оминати увагою, – це освідування. Частиною 2 статті 241 КПК передбачено, що освідування здійснюється на підставі постанови прокурора. Оскільки об'єктом огляду є тіло живої людини, на нормативному рівні необхідно встановити надійні процесуальні гарантії прав підозрюваного, свідка чи потерпілого. І такі гарантії дійсно передбачені у ст. 241 КПК, наприклад, під час освідування не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або небезпечні для її здоров'я; зображення, демонстрація яких може розглядатись як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду. Однак ми підтримуємо думку тих вчених, які вважають, що цих гарантій для реального забезпечення прав освідуваної особи недостатньо. Це стосується випадків проведення освідування примусово. На наш погляд, подолання фізичного опору особи, яка підлягає освідуванню, слід розглядати як законний спосіб виявлення та фіксації слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, що мають доказове значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, однак тільки у тому разі, якщо воно є практично єдиним дієвим засобом, щоб отримати доказову інформацію, якщо немає інших процесуальних можливостей, виключно на підставі ухвали слідчого судді.

Висновки. Підсумовуючи сказане, зазначимо, що загальними правилами, спрямованими на забезпечення прав та законних інтересів особи під час проведення слідчих (розшукових) дій є такі: (1) роз'яснення особам, які беруть у них участь, їх прав і обов'язків, передбачених КПК, а також відповідальності, встановленої законом; (2) вжиття належних заходів для забезпечення присутності під час проведення слідчої (розшукової) дії осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені; (3) обов'язок допустити на місце проведення обшуку, огляду захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями статті 50 КПК, незалежно від стадії цієї слідчої дії; (4) проведення слідчої (розшукової) дії за наявності достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети; (5) заборона їх проведення вночі (з 22 до 6 години), але за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного; (6) у разі отримання доказів, які можуть вказувати



на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, прокурор зобов'язані провести відповідну слідчу (розшукову) дію в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у разі звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; (7) слідча (розшукова) дія, яка ініційована стороною захисту, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження шляхом подання відповідного клопотання, проводиться за їх участю з правом ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку її проведення, які підлягають занесенню до протоколу, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній; (8) залучення понятих; (9) заборона проведення допиту без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день, а у разі допиту малолітньої або неповнолітньої особи – без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день; (10) заборона їх проведення після закінчення строків досудового розслідування, крім доручення суду у випадках, передбачених ч. 3 ст. 333 КПК, порушення якої тягне визнання таких дій недійсними, а встановлені внаслідок них докази – недопустимими тощо.

Забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального процесу під час проведення слідчих (розшукових) дій є гарантією дотримання загальних засад кримінального провадження та сприяє досягненню завдань кримінального провадження – охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, щоб жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Список використаних джерел:

1. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. Київ, 2014. 432 с.
2. Хорт І.В. Гарантії забезпечення прав учасників кримінального провадження: сучасний стан і перспективи. Юридичний вісник. 2013. № 2(27). С. 156–160.
3. Лобойко Л.М. Методи кримінально-процесуального права: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т. внутр. справ, 2006. 352 с.
4. Гурдин С.В. Обеспечение прав участников уголовного процесса при производстве следственных действий. Вестник экономической безопасности. 2016. № 5. С. 76–78. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obespecheniya-prav-uchastnikov-ugolovnogo-protsessa-pri-proizvodstve-sledstvennyh-deystviy>.
5. Гловюк І.В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК України). Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2018. № 14. URL: <https://barristers.org.ua/news/problemni-putannya-zabezpechennya-nalezhnoyi-pravovoyi-protsedury-obshuku-u-rozrizi-novel-kpk-ukrayiny/>.
6. Дроздов О., Дроздова О. ЄСПЛ у справі «Войкін та інші проти України» встановив порушення Конвенції при проведенні обшуків житла. Національна асоціація адвокатів України. URL: <http://unba.org.ua/publications/3199-espl-u-spravi-vojkin-ta-inshi-proti-ukraini-vstanoviv-porushennya-konvencii-pri-provedenni-obshukiv-zhitla.htm>.
7. Зеров К. «Багієва проти України»: непропорційне втручання в особисте життя особи під час проведення обшуку не відповідає вимогам ЄКПЛ (ст.ст. 8, 13 Конвенції, заява №41085/05 від 28 квітня 2016 року). URL: <https://barristers.org.ua/news/bagiyeva-proti-ukrayiny-neproportsijne-vtruchannya-v-osobyste-zhyttya-osoby-pid-chas-provedennya-obshuku-ne-vidpovidaye-vymogam-yekpl-st-st-8-13-konventsiiyi-zayava-41085-05-vid-28-kvitnya-2016-roku/>.
8. Гловюк І.В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації. Молодий вчений. 2015. № 2(17). С. 216–218.



9. Вегера-Іжевська І.В. Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2018. 22 с.
10. Постанова Верховного Суду від 01 лютого 2018 р., судова справа № 752/17016/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72044311>.
11. Ухвала Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 21 жовтня 2015 р, судова справа 5-1944км15. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52933925>.
12. Удалова Л. Деякі проблемні питання правозастосування кримінального процесуального законодавства. Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України: зб. матеріалів міжвузівської наук. конф. (Київ, 26 квітня 2013 року). Київ, 2013. 168 с.
13. Комарницька О. Особистий обшук: сучасний стан та перспектива. Часопис Академії адвокатури України. 2014. № 2(23). Том 7. С. 41–46.

